

Beslut

Datum 2024-10-30
Dnr 2023:8101
Sida **1 (22)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolans undervisning
om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer
vid Rinmangymnasiet RI2N i Eskilstuna kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Rinmangymnasiet RI2N avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga gymnasiegemensamma ämnen på gymnasiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Rinmangymnasiet RI2N den 2 och 3 september 2024. Besöket genomfördes av utredarna Ulf Pantzare och Jenny Segerberg.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare i gymnasiegemensamma ämnen
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Beslut:

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Rinmangymnasiet RI2N i Eskilstuna kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **låg utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- genomför en undervisning som fångar upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet och som synliggör hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop
- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck, samt ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier samt att förstå betydelsen av samtycke

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Rinmangymnasiet RI2N i Eskilstuna kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **flera delar** utformas för att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- utveckla strategier för att synliggöra och utmana begränsande normer
- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 5 maj 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se) Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:8101) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i låg utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Granskningen av återkommande och aktuell undervisning visar att kunskapsområdet återkommer i undervisningen under alla år på gymnasiet. Undervisningen fångar dock i begränsad utsträckning upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet.

Granskningen av ämnesintegrerad och fördjupande undervisning visar att kunskapsområdet är en del i de flesta gymnasiegemensamma ämnen. Det skiljer sig dock åt i vilken utsträckning lärarna arbetar för att synliggöra för eleverna hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att det skiljer sig åt mellan olika program och lärare om undervisningen ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och till hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare visar granskningen att eleverna får begränsade möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang. Undervisningen bidrar i begränsad utsträckning till att utveckla förmågan att leva sig in i och förstå andra människors situation och erfarenheter. Granskningen visar också att undervisningen i begränsad omfattning förmedlar betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i flera delar utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Granskningen av öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att undervisningen har ett innehåll som gör att alla elever oavsett könsidentitet och sexuell läggning känner sig inkluderade. Lärarna har strategier för att främja ett öppet och tillitsfullt klassrumsklimat och för att sätta tydliga ramar i klassrummet. Det skiljer sig dock åt om undervisning utifrån kunskapsområdet synliggör och utmanar begränsande normer.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att lärarna är samtalsledare som med aktiva insatser hanterar eventuella utspel och destruktiva jargonger från elever. Lärarna använder också sin vetskap om uttryck för intolerans bland eleverna i sitt genomförande av undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att eleverna har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Här bedöms:

- Återkommande och aktuell undervisning
- Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Återkommande och aktuell undervisning

Kunskapsområdet återkommer under alla år på gymnasiet

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer återkommer i undervisningen i gymnasiegemensamma ämnen under alla år på gymnasiet.

Av dokumentation från huvudmannen som Skolinspektionen tagit del av samt av intervjuer med lärare och elever framgår att det förekommer inslag som rör kunskapsområdet under alla tre åren. Det framkommer att eleverna läser gymnasiegemensamma ämnen under olika år på olika program, ett upplägg som styrs av hur undervisningen i dessa ämnen passar i förhållande till övriga ämnen och kurser som eleverna läser parallellt. Enligt rektorn har skolan valt att lägga fler teoretiska kurser i slutet av utbildningen för elever på vård- och omsorgsprogrammet i syfte att öka måluppfyllelsen.

Enligt eleverna är den undervisning de får som berör kunskapsområdet aktuell och relevant. Eleverna uppger att de upplever att lärarna är kunniga och håller sig uppdaterade om exempelvis olika begrepps förändrade betydelse. Lärarna berättar att de följer med i vad som händer lokalt och i omvärlden. Exempelvis brukar de använda olika organisationers hemsidor för att hålla sig uppdaterade, bland annat för att få syn på ungdomars frågeställningar.

Aktuella frågor med koppling till kunskapsområdet blir sällan en del i undervisningen

Granskningen visar att lärare sällan tar upp dagsaktuella frågor och händelser knutna till kunskapsområdet i sin undervisning vilket innebär att eleverna sällan får möjlighet att samtala och reflektera kring sådana frågor.

Intervjuade elever berättar att de ibland får frågan av någon lärare om de sett något på nyheterna samt att de ibland ser på nyheterna på lektionerna. Eleverna kan dock inte komma ihåg om någon fråga handlat om sexualitet, samtycke eller relationer. Intervjuade lärare nämner exempel på aktuella frågor kopplat till nyheterna och som blivit en del i undervisningen, exempelvis samtyckeslagstiftningen och frågan om könsidentitet. Enligt lärarna går det dock i perioder i vilken mån frågorna ligger i fokus. En lärare uppger att det är svåra frågor och att det behöver vara tydligt för eleverna exempelvis vad lagen säger innan man kan öppna upp för en diskussion som blir trygg för alla elever.

Undervisningen breddar och fördjupar perspektiv genom att använda annan personal med kompetens inom kunskapsområdet vid behov

Av granskningen framgår att lärarna vid behov använder sig av extern kompetens i sin undervisning för att fördjupa undervisningen som berör sexualitet, samtycke och relationer.

Lärare och elever berättar att externa föreläsare har besökt skolan i samband med temadagar. Några elever har fått tala om sina tankar och upplevelser av föreläsningarna i samband med ämnesundervisningen. Utöver det har eleverna haft möjlighet till sådana reflektionstillfällen också på elevernas mentorstid. Exempelvis har föreläsningarna handlat om personers upplevelser av att komma ut som homosexuell. Lärarna ger även exempel på att de använt sig av elevhälsans kompetenser som en rådgivande funktion gentemot lärarna. Det framkommer vidare att elevhälsan besökt klasser på mentorstid och exempelvis talat om jämlikhet. Av intervju med rektorn framgår att elevhälsan främst har uppdraget att stödja lärarna i sin mentorsroll och vid behov besöka klasserna på mentorstiden.

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen**Kunskapsområdet förekommer i de flesta gymnasiegemensamma ämnen**

Av granskningen framkommer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer förekommer inom de flesta gymnasiegemensamma ämnen.

I intervjuer med elever framkommer att kunskapsområdet är en del i ämnena naturkunskap, samhällskunskap, historia, religionskunskap, svenska och engelska. Eleverna berättar exempelvis att i ämnet samhällskunskap har fokus legat på

jämställdhet och sexualitet, medan undervisningen i engelska berört bland annat relationer. I svenska har det rört sig om jämställdhet, sexualitet, normer och relationer. Eleverna uppger att de fått veta att de under innevarande läsår ska få undervisning i kunskapsområdet i ämnena naturkunskap och religionskunskap. Några intervjuade elever efterlyser dock mer undervisning sammantaget i de gymnasiegemensamma ämnena om exempelvis synen på sex, normer och goda relationer. Samma elever vill även ha bättre samordning mellan olika ämnen så att undervisningen hänger ihop tydligare.

Intervjuade lärare ger några exempel på hur de arbetar med kunskapsområdet i sina ämnen. Lärarna som undervisar i samhällskunskap berättar att det finns många möjligheter att koppla innehållet i undervisningen till kunskapsområdet, även om detta enligt lärarna inte är det centrala. Detta gäller exempelvis frågor som rör aktuell lagstiftning som kan knytas till kunskapsområdet och identitetsfrågor. I religionskunskap blir kunskapsområdet en naturlig del av undervisningen via diskussioner om antiken och förändringen av rättigheter för kvinnor genom historien. Lärarna uppger att det är möjligt att behandla kunskapsområdet friare i ämnet engelska, där eleverna bland annat läser litteratur som rör relationer, kärlek och heder. Enligt lärarna finns det även inslag om detta i ämnet svenska.

Undervisningen ger inte eleverna en helhetsbild av vad kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer innefattar

Granskningen visar att eleverna sällan får möta olika perspektiv gällande hur kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer hänger ihop.

Eleverna på naturvetenskapsprogrammet ger ett exempel på att de vid ett tillfälle arbetade med temat jämställdhet i ämnena historia och svenska. I övrigt framkommer inga exempel från intervjuade elever på att lärarna i gymnasiegemensamma ämnen samordnat undervisningen eller anpassat sin undervisning utifrån vilken undervisning om kunskapsområdet som eleverna får inom andra gymnasiegemensamma ämnen. Lärarna uppger att skolans likabehandlingsplan och det arbete om normkritik som pågått i några år ligger till grund för arbetet med kunskapsområdet. Enligt lärarna är det skolans övergripande planering av programmens upplägg som avgör när eleverna får undervisning om kunskapsområdet inom ramen för det aktuella ämnet. Samarbeten som handlar om undervisningens innehåll pågår främst inom respektive ämne. Lärarna uppger dock att de även kontrollerar vad eleverna gör i vissa av de kurser som inte är gymnasiegemensamma, exempelvis vad eleverna gör i de yrkeskurser som har nära kopplingar till ämnet naturkunskap. Intervjuade lärare uppger att det på enskilda lärares initiativ förekommer samplanering mellan lärare i ämnena naturkunskap och programgemensamma ämnen på vård- och omsorgsprogrammet. Lärarna efterlyser dock en plan för hur kunskapsområdet ska fördelas mellan ämnen och år under elevernas tid i skolan.

Just nu ligger ett stort ansvar på respektive mentor vad gäller de frågor som rör kunskapsområdet enligt lärarna. Enligt skolans rektor pågår just nu en översyn vad gäller hur kurserna fördelas över åren och hur kunskapsområdet kommer in i olika ämnen, men att fokus i det skolgemensamma arbetet hittills mycket legat på mentorstiden. Enligt rektorn finns ingen plan på skolan för att säkerställa att eleverna får undervisning om kunskapsområdet inom ramen för ämnesundervisningen under alla tre år på gymnasiet.

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Undervisningen ger inte alla elever möjlighet att undersöka maktstrukturer kopplade till kön

Granskningen visar att det skiljer sig mellan naturvetenskapsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet i vilken omfattning eleverna får möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön.

Elever från vård- och omsorgsprogrammet uppger att de endast har talat om olika föreställningar om vad som är manligt eller kvinnligt och hur det kan påverka människors livsvillkor i sina yrkesämnena, inte inom de gymnasiegemensamma ämnena. Eleverna på naturvetenskapsprogrammet uppger att de talat om olika föreställningar om vad som är manligt eller kvinnligt och hur det kan påverka människors livsvillkor i exempelvis historia och svenska. I historia har det handlat om vad kvinnor och män har ansetts klara av och fått göra tidigare. I svenska har det handlat om vad normen är för män och kvinnor i dag, varför det är så, samt vad i samhället som påverkar olika normer. Exempelvis vilka yrken som i dag anses manliga och kvinnliga.

Undervisningen ger inte alla elever möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer som kan knytas till hedersförtryck

Granskningen visar att det skiljer sig i vilken omfattning eleverna får möjlighet att utveckla kunskaper om sådana maktstrukturer som kan knytas till hedersförtryck.

Elever på vård- och omsorgsprogrammet uppger att de som läser svenska som andraspråk har haft möjligheter att utveckla kunskaper om sådant som rör hedersrelaterat våld och förtryck inom ramen för undervisningen i detta ämne. De läste en bok som handlade om en tjej som blev bortgift mot sin vilja. Efter varje kapitel svarade de på frågor och diskuterade det de läst. Övriga elever på vård- och omsorgsprogrammet uppger att de endast arbetar med detta inom sina yrkesämnena. Eleverna på naturvetenskapsprogrammet uppger att de talat om hedersrelaterat våld i ämnet svenska. De har diskuterat olika texter och tog bland annat upp att män också påverkas av hederskultur, exempelvis genom att de kan tvingas göra sådant de egentligen inte står bakom. Eleverna har även talat om det på engelskan. Utanför ämnesundervisningen har eleverna även fått ta del av en

föreläsning i aulan om hedersförtryck. Det var bland annat fokus på att män kan vara offer för hedersrelaterat våld då de tvingas göra sådant de inte vill för att skydda sin familjs heder, samt vilket stöd som finns för den som är utsatt för hedersförtryck.

I intervju med lärarna som undervisar gymnasiegemensamma ämnen framkommer att de planerar att beröra hedersrelaterat våld och förtryck inom undervisningen i religion, som samtliga elever har nu i år 3. Detta bland annat genom en diskussion om hur det ser ut i olika religioner och hur det har förändrats över tid. Undervisningen kommer enligt lärarna bland annat att beröra att även pojkar och män kan vara offer. Undervisningen i naturkunskap i år 3, som eleverna på vård- och omsorgsprogrammet läser, kommer att beröra frågan om könsstämpning säger lärarna.

Undervisningen ger vissa möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier och andra sammanhang

Granskningen visar att det skiljer sig mellan naturvetenskapsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet i vilken omfattning eleverna får utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur sexualitet och relationer framställs i olika medier.

Elever från vård- och omsorgsprogrammet uppger att de inte talat om hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang. Intervjuade lärare uppger dock att eleverna i naturkunskap nu i år 3 kommer att få tala om pornografi, baserat på ett material från Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU). Eleverna på naturvetenskapsprogrammet uppger att de i ämnet svenska talat om hur sexualitet framställs i olika medier. Detta då de analyserat reklambilder, där kvinnor kan vara lättklädda och män dominanta, i reklam för mansparfyer. Eleverna har även analyserat hur bilden av kvinnan har förändrats genom åren i vissa filmer, där prinsessan förr skulle vara passiv och åtråvärd, medan hon i dag är stark och självständig.

Undervisningen bidrar till att utveckla förmågan att leva sig in i och förstå andra människors situation och erfarenheter men endast i begränsad utsträckning till betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke

I granskningen framkommer att eleverna i undervisningen får utveckla sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter. Möjligheten för eleverna att lära sig om samtycke är dock begränsad.

Eleverna berättar att de i ämnet svenska arbetat med böcker och diskuterat hur karaktärerna kände sig i olika situationer. Intervjuade lärare uppger att de försöker ge eleverna en förståelse för andra människors situation och behov, även om begreppet empati inte så ofta uttalas av lärarna. Förutom i ämnet svenska

ingår det även i ämnet samhällskunskap när undervisningen handlar om ekonomisk resursfördelning utifrån behov. Lärarna i naturkunskap berättar att de brukar arbeta med frågor som ungdomar skickat in till exempelvis ungdomsmottagningen eller RFSU. Vid dessa tillfällen får eleverna sätta sig in i frågeställarnas situation och ge förslag på svar. Intervjuade elever uppger att de känner till att samtyckeslagen finns, bland annat från undervisningen i grundskolan. De flesta eleverna uppger dock att de inte kommer ihåg om de arbetat med samtyckeslagen eller frågor om samtycke inom ramen för undervisningen i gymnasiegemensamma ämnen. Några elever uppger att de kan ha talat om det i ämnet samhällskunskap under år 1. Intervjuade lärare uppger att samtyckeslagen blir en del i undervisningen i samhällskunskap när de talar om svenska lagar, vilket för de aktuella eleverna blir under år 1 eller 3. Lärare använder ett material från RFSU som beskriver ja- och nej-signaler samt gråzoner. Det förekommer även att samtycke mer eller mindre spontant blir en del i undervisningen när eleverna ser på nyheter i ämnet samhällskunskap. Lärare i svenska som andraspråk uppger att eleverna får information om att bägge parter ska ge sitt samtycke till sex, bland annat genom samtal utifrån litteratur som berör området. Några av de intervjuade lärarna uppger dock att alla elever nog inte riktigt har förstått vad lagen innebär och att skolan borde göra en inventering av vilken förståelse för lagstiftningen som eleverna har.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Undervisningen innehåller aktiva insatser för att främja ett öppet och tryggt klassrumsklimat

Granskningen visar att lärarna har arbetssätt som syftar till att främja ett tillitsfullt och öppet klassrumsklimat samt strategier som sätter tydliga ramar när undervisningen handlar om sexualitet, samtycke och relationer.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att det finns ett aktivt lärarstöd under lektionerna och att lärarna arbetar på olika sätt för att skapa ett gott och

tryggt klassrumsklimat. Eleverna uppger att lärarna uppmanar eleverna att uttrycka sin mening och motivera denna, samtidigt som de ska respektera andras åsikter. Enligt eleverna brukar lärarna styra in eleverna på någon annan fråga ifall diskussionen skulle bli problematisk. Skolans generella samtalsregler gäller även för kunskapsområdet. Ibland får eleverna diskutera och reflektera över frågor i par eller smågrupper, om frågorna passar för det. Vid andra tillfällen i helklass. Exempelvis sker reflektioner i helklass i ämnet svenska. Intervjuade lärare bekräftar elevernas bild och uppger även att de exempelvis avpersonifierar uppfattningar, för att det inte ska bli känsligt. De stämmer även av vissa frågor med elever som de tänker skulle kunna känna sig utpekade, innan de lyfter frågorna i klassen. Lärarna berättar att rent generellt är det viktigt att lära känna elevgruppen och anpassa undervisningen efter denna.

Det förekommer vissa inslag i undervisningen som synliggör begränsande normer

Granskningen visar att undervisningen i stort har ett innehåll som är inkluderande. Det skiftar dock om eleverna får möjlighet att möta och reflektera över hur normer kan begränsa människors handlingsutrymme.

Intervjuade elever på naturvetenskapsprogrammet uppger att de i ämnet svenska fått skriva en argumenterande text och genomfört en debatt i klassrummet om hur normer kan påverka samhället och människan. Det handlade mer specifikt om machokultur och jämställdhet. De har även analyserat kvinnorollen i olika filmer ur ett normativt perspektiv och reflekterat över vilka förväntningar som funnits på män och kvinnor tidigare och hur det ser ut i dag. Eleverna har även samtalat om dessa frågor i ämnet svenska, svenska som andraspråk och historia. Samtalen har även handlat om hur normer som machokultur kan tvinga män att agera mot sin vilja. Vidare har de talat om fysiska förväntningar på män och kvinnor, samt normer om olika yrken. Eleverna på vård- och omsorgsprogrammet nämner att det inte är så vanligt förekommande att normer utmanas i undervisningen, även om det i undervisningen exempelvis har förekommit inslag som illustrerar normer som förekommit tidigare. Som att de på engelska läst dramat Romeo och Julia och talat om varför familjerna inte godkände relationen.

Intervjuade lärare bekräftar elevernas bild samt uppger att de på skolan prioriterat att arbeta med normmedvetenhet som genomgående tema, framför allt under mentorstid för att nå alla elever. Det handlar bland annat om filmer och diskussionsfrågor. Eleverna på såväl naturvetenskapsprogrammet som vård- och omsorgsprogrammet säger att de generellt har ett gott klimat i klasserna och att elever oftast törs säga vad de känner, oavsett exempelvis sexuell läggning. Intervjuade lärare nämner dock att det kan vara svårt för elever som är i minoritet att få utrymme i diskussioner. Exempelvis när det är få manliga elever eller kvinnliga elever på ett program och diskussionerna handlar om kön och rättigheter.

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Uttryck för intolerans problematiseras och blir en del i undervisningen

Granskningen visar att lärarna är tydliga samtalsledare som agerar och hävdar de värden som läroplanen anger om någon elev uttrycker sig intolerant. Eleverna uppger att lärarna uppmanar eleverna att uttrycka sin mening och motivera denna, samtidigt som de ska respektera andras åsikter. Det råder nolltolerans mot kränkningar och de som deltar i diskussioner ska vara objektiva utan att gå till personangrepp. Enligt eleverna agerar lärarna som talmän och fördelar ordet bland eleverna. Lärarna säger också ifrån om någon går över gränsen, men enligt eleverna brukar inte diskussioner som gäller kunskapsområdet innebära att någon elev kränker någon annan. Eleverna berättar att läraren pratar med eleven enskilt och att det blir ett möte med rektorn om någon går helt över gränsen. Eleverna uppger att de har en Pridevecka varje år och att elevrådet hänger upp flaggor och planscher på skolan, men att personer drar ner flaggorna eftersom de inte gillar Prideveckan. Enligt eleverna som deltar vid intervjun var det främst elever som inte tillhör skolenheten som uttryckt sig negativt om flaggorna. Lärarna bekräftar den bild som eleverna ger och säger att det är sällan som elever ger uttryck för något som strider mot värdegrunden, men att om det skulle ske så markerar lärarna direkt. Lärarna tar stöd av varandra och diskuterar hur de lämpligast agerar när något sådant händer. Lärarna berättar vidare att de fått uppdraget från skolledningen att tala med eleverna om agerandet mot prideflaggorna. Lärarna delar information om elever på ämnesmöten, programmöten och klasskonferenser. Frågor om elever med åsikter som strider mot värdegrunden tas upp på samma sätt som andra svårigheter till exempel frånvaro och diagnoser. Enligt lärarna brukar samtliga undervisande lärare för en klass på klasskonferenserna diskutera hur de ska tänka och förhålla sig till en elev, en grupp elever eller en hel klass.

Elevdelaktighet

Undervisningen utgår inte från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet

Granskningen visar att eleverna har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Av såväl elev- och lärarintervjuer framgår att eleverna sällan är delaktiga i planeringen av de delar av undervisningen som rör kunskapsområdet. Det händer dock att eleverna tar upp något som rör sexualitet, samtycke eller relationer under lektionens gång och att läraren då för in det i undervisningen eller att någon lärare anpassat en påföljande lektion efter vad eleverna önskat och visat behov av. En lärare har gett utrymme för elevernas frågor genom en frågelåda, där eleverna kunde lägga ner funderingar de inte ville lyfta i klassen. Några elever och lärare uppger vidare att eleverna ibland kan få ett visst inflytande över arbetssätt

och redovisningsformer, men att det sällan är kopplat till kunskapsområdet. Både elever och lärare berättar att lärarna använder generella kursutvärderingar, dock inga specifika frågor om hur eleverna uppfattar delar av undervisningen som rör kunskapsområdet. Vid intervju uppger några elever att de skulle vilja tala mer om normer och förväntningar med koppling till kunskapsområdet samt att de önskar att lärarna skulle samordna undervisningen mer.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- genomför en undervisning som fångar upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet och som synliggör hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Rektorn har även ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnen samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.¹ Läroplanen anger också att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.² Delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer finns med i flera av de gymnasiegemensamma ämnena, antingen i ämnets syfte eller i det centrala innehållet i kursen.³ Det betyder att flera lärare utifrån sin ämnesundervisning i olika grad har ansvar för att behandla kunskapsområdet på lektionerna.

Av granskningen framgår att eleverna får undervisning om sexualitet, samtycke och relationer under alla år på gymnasiet, men att lärarna inte samordnar sin planering för kunskapsområdet. I granskningen framkommer få exempel på strategier för att fånga upp frågor som eleverna möter i sin vardag och göra dem

¹ Lgy 11, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

² Lgy 11 avsnitt 2.1 Kunskaper

³ Se exempelvis gymnasieskolans ämnesplaner för naturkunskap, idrott- och hälsa, samhällskunskap, historia, religion, engelska, svenska och svenska som andraspråk.

till en del av undervisningen. Det varierar mellan lärarna vilken insikt de har om sexualitet, samtycke och relationer och hur pass fördjupad undervisningen är i de olika ämnena. Det varierar också i vilken utsträckning lärarna arbetar för att synliggöra för eleverna hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop. Det leder till att eleverna inte får en helhetsbild av vad kunskapsområdet innefattar. Genom att använda kompetens från elevhälsan, annan personal eller externa organisationer kan lärarna bredda och fördjupa perspektiv i undervisningen. Om lärarna dessutom har kännedom om vad andra lärare undervisar om och förhåller sig till det, kan de närma sig kunskapsområdet tillsammans med kollegor och skapa en helhet för eleverna och ge dem möjlighet till fördjupning i ämnet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att bredda och samordna undervisningen, samt fånga upp frågor som eleverna möter i sin vardag och göra dem till en del av undervisningen. Skolverket har material som kan användas i detta. [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer-i-undervisningen](#)

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck, samt ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier samt att förstå betydelsen av samtycke

Läroplanen anger att skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.⁴

Granskningen visar att eleverna i begränsad omfattning får möjlighet att kritiskt granska sådana maktstrukturer som kan kopplas till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck. Av granskningen framgår även att undervisningen i liten utsträckning ger eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang. Utöver detta får eleverna en begränsad undervisning om samtyckeslagstiftningen och vad samtycke kan innebära i olika situationer. Det skiljer sig mellan programmen om eleverna får vänta till slutet av sin utbildning innan betydelsen av samtycke blir en del i undervisningen, eller om detta område är en del i början av utbildningen. Genom att förmedla betydelsen av samtycke, omfatta kunskaper om

⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag Gymnasieskolans uppdrag.

maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck samt att utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sammanhang kan eleverna rustas med information, kunskaper och positiva värden för att ha trygga och respektfulla relationer. En sådan undervisning av hög kvalitet kan bidra till främjande arbete mot våld i ungas partnerrelationer.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att verka för att eleverna ska ha ett kritiskt förhållningssätt och stärka deras förmåga att fatta egna beslut. Det innebär att i undervisningen arbeta medvetet för att eleverna ska få möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till kön och heder och reflektera över exempelvis oskuldsnormer, begränsningar av handlingsutrymme och att hedersproblematik omfattar både kvinnor och män. Lärarna behöver också uppmuntra och utmana eleverna att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi. Undervisningen ska vidare förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. Skolverket har material som kan användas i detta: [Sexualitet, samtycke och relationer – Skolverket](#) och [Skolverket Publikationsserier 2021 hedersrelaterat våld och förtryck](#).

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- utveckla strategier för att synliggöra och utmana begränsande normer

Läroplanen anger att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.⁵ Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmönster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att

⁵ Lgy11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmänsklighet

kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv.⁶

Av granskningen framgår att det finns vissa inslag i de gymnasiegemensamma ämnena där eleverna får diskutera olika frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna verkar på olika sätt för att generellt främja klassrumsklimatet och skapa trygghet inom ramen för undervisningen. Trots detta framgår det att det skiftar beroende på vilket program eleverna läser huruvida undervisningen synliggör och ger eleverna möjlighet att utmana begränsande normer. De elever vars utbildning innehåller analyser av dagens normer, har större möjlighet att arbeta med normmedvetenhet mer fördjupat jämfört med andra elever. Genom att ha ett normmedvetet förhållningssätt kan läraren skilja mellan personligt och privat och undvika att undervisningen förstärker normer som dominerar i skolan och i samhället.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att synliggöra och utmana begränsande normer i undervisningen. Eleverna bör få utveckla kunskaper om könsmönster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan kan därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolverket har material som kan användas i detta, se: [Leda jämställdhetsarbete](#)

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen även behöver utvecklas inom området enligt följande:

- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Läroplanen anger att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.⁷

Granskningen visar att eleverna på skolan har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna frågar sällan eleverna om vilka frågor och perspektiv inom kunskapsområdet som är viktiga att ta upp i undervisningen.

⁶ Lgy11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag

⁷ Lgy 11 avsnitt 2, Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Normer och värden

Genom att utgå från elevernas intressen, erfarenheter och tankar om kunskapsområdet kan lärarna göra eleverna delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen och att olika undervisningsaktiviteter bildar en helhet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att göra eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna behöver använda olika metoder för att få kännedom om elevernas kunskaper och förväntningar för att möta eleverna där de är samt för att fånga upp elevernas frågor och behov, även de elever som är mer tystlåtna. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Publikationsserier 2015 Delaktighet för lärande](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer Framgångsfaktorer i undervisningen](#).

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Anna-Carin Kostic, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulf Pantzare. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Ewa Mölleryd, Marcus Rönnegård och Jenny Segerberg deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Återkommande och aktuell undervisning

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁸

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁹ Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁰

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.¹²

Av läroplanen för gymnasieskolans inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Det framgår också att en trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.¹³

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem

⁸ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

⁹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

¹³ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmännisklighet*.

det är som står för dem. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.¹⁴

Av läroplanens inledande del framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det framgår att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska också verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.¹⁵

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmonster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.¹⁶

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer anges att det är skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, och har kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Varje elev ska ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.¹⁷ Det anges vidare att läraren ska se till att undervisningen till innehåll och upplägg präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att eleverna ges

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Saklighet och allsidighet.*

¹⁵ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.*

¹⁶ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag.*

¹⁷ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Mål.*

möjlighet att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Läraren ska även samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. I undervisningen ska läraren utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.¹⁸

Avseende normer och värden anges i läroplanen bland annat att det är skolans mål att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet. Det är också skolans mål att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.¹⁹ Vidare anges det att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.²⁰

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Läraren ska även uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det och låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vidare anges det också att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.²¹

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.²² Elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i

¹⁸ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Riktlinjer*.

¹⁹ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Mål*.

²⁰ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Riktlinjer*.

²¹ Lgy 11, avsnitt 2.3, *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

²² 2 kap. 25 § skollagen.

samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan. I arbetet kan elevhälsan i dialog med skolans övriga personal nyttja erfarenheter från arbetet med enskilda elever och grupper av elever.²³

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.²⁴

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser. Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet. (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen [2010:2039].)²⁵

²³ Proposition. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, s. 157.

²⁴ Lgy 11, avsnitt 2.6, *Rektorns ansvar*.

²⁵ Bestämmelserna i 16 kap. 21 och 23 §§ skollagen har nya lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. 1 kap. 4 § gymnasieförordningen har en ny lydelse från och med den 1 januari 2024 genom förordning 2023:654. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter d. 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025.